

Energiavirasto
kirjaamo@energiavirasto.fi

Lausuntopyynnön diaarinumero: 2392/040303/2024

Energiateollisuus ry:n lausunto yleisistä taseselvityksen ehdoista (vakuudet)

ET kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja toteamme kantanamme seuraavaa.

Energiavirasto lausuu päätöksessään 3389/040303/2023 seuraavaa: *"Siten Energiavirasto katsoo, että tasehallinnan tavoitteiden ja vaatimusten varmistamiseksi, että ehtoihin tulee täsmentää asettavien vakuusvaateiden määräaika esimerkiksi siten, että vaade tulee täyttää seuraavana pankkipäivänä sen esittämisestä tai muulla yksiselitteisellä tavalla."*

Tästä huolimatta Fingridin ehdotuksen luvussa 6.1 vaaditaan, että *"Tasevastaavan on asetettava vakuusvaadetta vastaava vakuus samana päivänä, kun päivitetty vakuusvaade julkaistaan."*

ET on lausunut tästä aiheesta useaan kertaan, ja perusongelmana ET näkee sen, minkälaiseen vakuusvaatimustasoon markkinaosapuolten pitäisi varautua, erityisesti ääri- ja poikkeustilanteissa. Yhtenä huolen aiheena ET näkee, että päivitettyjen vakuusvaateiden julkaisuajankohta (klo. 14) voi aiheuttaa vaikeuksia vakuuksien asettamiselle saman päivän aikana.

Lisävakuuksien asettamiseen annettava aika on lyhyt, mikä ei mahdollista rahoituksen järjestämistä. Ainoastaan ennalta sovitut limiitti- ja takaussopimukset ovat käytännössä ainoa ratkaisu. Kun lisäksi huomioidaan mahdollisten vakuusmaksujen todennäköisyyslaskennalla tehdyt maksimimäärät, nousevat varautumissummat huomattavan korkeiksi – jopa niin korkeiksi, että rahoituslaitoksilla saattaa olla haluttomuutta tai vaikeuksia rahoittaa vakuuksia tilanteen niin vaatiessa. Lisäksi ylimitoitettujen takauksien ja limiittien hankkiminen heikentää yleisesti yhtiöiden ja koko alan kykyä saada rahoitusta varsinaiseen toimintaansa ja uusiin erittäin tarpeellisiin investointeihin.

Vakuuskaava ei saa johtaa tilanteeseen, jossa vakuuden rahoittaminen ylittää yhtiön rahoituskyvyn, mikä puolestaan voi heikentää merkittävästi markkinoiden toimivuutta ja tehokkuutta. Tilanteeseen voidaan ajautua, vaikka tasevastaava olisi muuten taseessaan hyvin tasapainossa ja todellinen velka selvitystalolle olisi täysin hallittavissa ja rahoitettavissa. Vakuuskaava ei myöskään saa johtaa mahdollisessa tehopulatilanteessa tilanteeseen, jossa markkinatoimijoita suljettaisiin pois markkinalta sen takia, että vakuusvaateet nousevat niin korkeiksi, ettei niihin ole mahdollista vastata.

Teoreettiseen maksimivakuuteen on varauduttava ennalta, koska Fingridin ehdoissa vakuusvaatimus on asetettava samana päivänä kuin se esitetään. Tulevaisuuden kannalta on äärimmäisen tärkeää arvioida, onko rahoitussektori valmis takaamaan tulevan energiamarkkinan vakuusvaatimuksia tällä tavalla. Fingrid on skenaarioissaan esittänyt massiivista tuotannon ja kulutuksen kasvua, minkä vuoksi vakuusvaatimukset on oltava realistisella pohjalla mahdollistamassa sähkömarkkinoiden toiminnan myös merkittävästi suuremmissa markkinavolyymeissa.

Tulevaisuuden sähköjärjestelmä on kehittymässä suuntaan, jossa tuuli- ja aurinkovoimatuotannon vaihtelut johtavat sähkön hintavolatiliteetin kasvuun. Yhä suurempia vakuuksia vaaditaan juuri silloin, kun riskit ovat pienimmät. Esimerkiksi sähkökattilat ja muut vastaavat sähkönhintaan voimakkaasti reagoivat kulutuskohteet ovat päällä hinnan ollessa matala. Kun hinta nousee, kulutuskuormat poistuvat mutta vakuusvaatimukseen muutos vaikuttaa viiveellä ja vakuus arvotetaan ehkä hyvinkin korkealla tasesähkön keskihinnalla. Tuotannossa tapahtuu samoin. Tuotanto myydään pörssiin ja toimitetaan osakkaille juuri silloin, kun tuulee hyvin tai aurinko paistaa, ja nämä kiinteät toimitukset vaikuttavat vakuuteen. Tuulettoman tai pilvipäivän tullessa toimitukset vähenevät, mutta toimitusten muutos huomioidaan viiveellä vakuudessa, ikään kuin tuotanto tai kulutus jatkaisivat ennallaan, ehkä hyvinkin korkealla tasesähkön-hinnalla.

ET on aikaisemminkin viestinyt, että tilannetta voitaisiin kompensoida huomioimalla mitattu tuotanto yhtenä komponenttina vakuuskaavassa. Tällöin vakuuskaava estimoii paremmin tasevastaavan tasepoikkeamaa ja siitä Fingridille realisoituvaa tasesähkön toimitusriskiä.

Myös Energiavirasto lausuu päätöksessään 3389/040303/2023 seuraavaa: *”Energiavirasto edellyttää Fingridin toimittamaan selvityksen tuotannon mahdollisesta huomioimisesta vakuuksien määräytymiseen tasapuolisella tavalla sekä selvityksen perusteella täsmennetyt vakuuksien määräytymisperiaatteet Energiaviraston vahvistettavaksi 30.5.2024 mennessä.”*

Energiaviraston päätöksestä huolimatta Fingrid ei ole huomioinut tuotantoa vakuuslaskentakaavassa. Lisäksi ET pitää erikoisena, että Fingridin kuuleminen tasevastaavien ehdoista ja edellytyksistä käynnistettiin jo 10.5.2024, mutta varsinainen selvitys tuotannon huomioimisesta vakuuslaskentakaavassa julkaistiin vasta 3.6.2024, vain viikko ennen kuulemisen sulkeutumista, jättäen hyvin vähän aikaa selvitykseen perehtymiseen.

Huomioita AFRYn selvityksestä

Yleisesti ottaen selvitys kuvaa erittäin hyvin vallitsevaan tilannetta ja asiasta toimialalla käytyä keskustelua. Selvitykselle asetetut rajaukset jättävät joitain keskeisiä kysymyksiä selvityksen ulkopuolelle:

- selvityksessä ei tarkastella vakuuden suuruutta tai sen riittävää tasoa
- selvityksessä ei arvioida tasevastaavasta aiheutuvaa vastapuoliriskin suuruutta, joka vakuudella tulisi kattaa
- selvitykseen ei sisälly tuotantoon tai tuotantomuotoihin liittyvää teknistä riskiarviota suhteessa esimerkiksi muulla tavoin toteutettuun sähkön hankintaan
- selvityksessä ei tarkastella tasevastaavien luottokelpoisuutta, taloudellista asemaa tai muita tasevastaavien vakuuden suuruudessa huomioitavaksi esitettyjä tekijöitä

”Koko toimialan vakuusvaade on keskimäärin noin 90 M€ ja muutoksen jälkeen se olisi 46 M€.”

- Vakuusvaateen kannalta on oleellisempaa mitä vakuusvaade voi olla suurimmillaan kuin mitä se on keskimäärin. Ongelmana ei ole varautua nykyistä korkeampaan ”keskimääräiseen” vakuusvaatimukseen, vaan varautuminen maksimivakuuteen.

ET esittää, että;

- Fingridin ehdotuksen kohta 6.1. korjataan muotoon, ”Tasevastaavan on asetettava vakuusvaadetta vastaava vakuus viimeistään seuraavana pankkipäivänä, kun päivitetty vakuusvaade julkaistaan.”
- Energiaviraston aiemmin antamaa päätöstä kunnioitetaan ja tuotanto huomioidaan tasevastaavan vakuuskaavassa. Vakuuksien määräytymistä ja menettelyä vakuuksien asettamisessa on kehitettävä ottaen huomioon myös sähkömarkkinoiden volyymin ja hintavolatiliteetin valtava kasvu.

Lisätiedot

Janne Kauppi (janne.kauppi@energia.fi, 050 478 7415)

Asiantuntija | Energiamarkkinat

Energiateollisuus ry